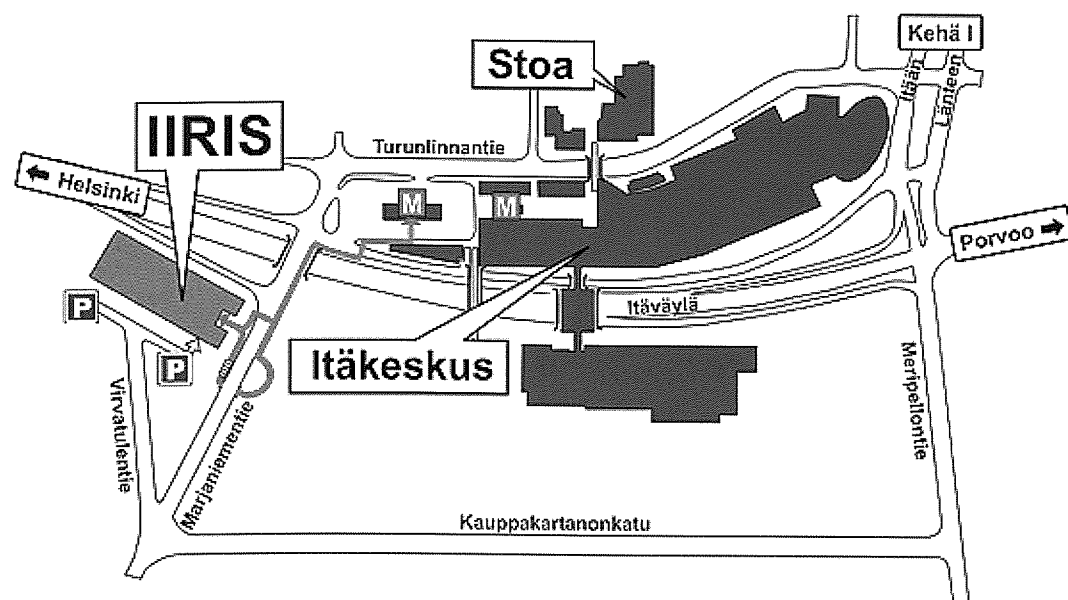

Ajo-ohje Iirikseen

Iiris-keskus on lähellä Itäkeskuksen metro- ja bussiasemaa. Metrolla ja bussilla pääsee siis kätevästi.

Autolla Helsingistä päin ajetaan Itäväylää pitkin. Noustaan Itäkeskuksen rampista ja käännyttään heti oikealle Marjaniementielle. Iiris-keskus on Itäväylän ja Marjaniementien kulmassa.

Autolla muualta Suomesta Iiris-keskukseen on helpointa tulla Kehä ykköstä pitkin. Kun lähestytään Itäkeskusta valitaan oikeanpuoleinen kaista, joka kääntyy Turunlinnantielle. Siellä ajetaan vasenta kaistaa ja seurataan opasteita Roihuvuoreen. Marjaniementien kohdalla käännyttään vasemmalle. Iiris on Marjaniementien oikealla puolella.

TUNTOSARVI 30.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.

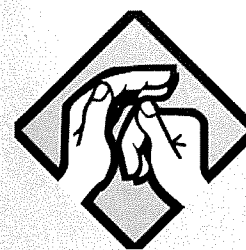
Toimitus: päätoimittaja tiedottaja Katri Pyykkö, puh. (09) 54953521, tekstip. (09)54953526, faksi (09) 54953517, sähköp: tiedotus@kuurosokeat.fi

Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Pekka Juusola, Anu Jääskeläinen, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Katri Pyykkö (päätoimittaja).

Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselförteckningen ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki, Puh. (09) 5495 350, Tekstipuh. (09) 5495 3526, Faksi (09) 5495 3517, Sähköp. kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>

Painopaikka: Cityoffset, Tampere

3 • 2004

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Maaliskuu

Kuopion päivätoiminta

Helen Keller konferenssia suunnitellaan

Avustaja tarpeellinen kuntoilijalle

Sisältö:

Viisi kysymystä	2
Pääkirjoitus: Lentomat- kustaminen helpottuu:K.Pyykkö	3
Kuopion päivätoiminta tarjoaa hyvää ajanvietettä: R. Karisaari...	4
Kuopion Hilikka kevätluulella: H. Martikainen	6
Kuurosokeat palvelujen käyttäjänä Kuopiossa: E.-L. Mäkinen ja S.Eevas	6
Konferenssin suunnittelu Onnelassa: K.P.	9
Daniel Alvarez - kuurosokeiden järjestön perustaja Espanjasta: K.P.	10
NKL:n järjestöpäivät liriksessä: K.P.	12
Kommunikaatioprojektin ohjausryhmä: R. Lahtinen	13
Kuulonäkövammaisen kuntoilija tarvitsee avustajaa: P. Sillanpää	14
Apukoirien omistajan muistelmia: nimim. Ojoisten torppari	16
Poneja "opaskoiriksi": R. Lahtinen	19
Vitsipalsta	19
Ajo-ohje lirikseen	20

Kannen kuva: Sauvakävelyllä
kuopiolainen Hilikka Martikainen.
(kuva: S. Eevas)

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 6.4.
Aineiston on oltava toimituksessa
viimeistään 26.3.

Viisi kysymystä

1. Mikä on lipstikka?
2. Miksi vietetään karkauspäivää?
3. Kuka on säveltänyt Ukko Nooan?
4. Millä sanoilla alkaa Raamattu?
5. Mistä tehdään punamultamaali?

Vastaukset:

1. Lipstikka on voimakkaan makui-
nen yrtti. Sitä käytetään ruuassa
vähän kerrallaan. Sitä voi haudut-
taa. Se sopii keittoihin, pataruokiin,
kastikkeisiin, naudanliharuokiin, ma-
kean veden kaloista tehtyihin ruo-
kiin, yrttivoihin ja salaatteihin.
2. Vuoden kierto on 365 päivää. To-
dellisuudessa vuosi on hiukan pi-
dempi. Joka neljäs vuosi se tasa-
taan karkauspäivällä. Normaalisti
helmikuussa on 28 päivää, karkaus-
vuonna 29.
3. Ukko Nooan sävelsi Ruotsin kan-
sallissäveltäjä Carl Michael Bellman.
Hän eli vuosina 1740 – 1795.
4. Raamattu alkaa sanoilla "Alussa
Jumala loi ..."
5. Punamultamaalin keittämisessä
tarvitaan vettä, rautavihtrillää, hienoja
ruisjauhoja, punamultaa, merisuolaa
ja vernissaa. Punamulta ja keltamul-
ta ovat vuosisatoja vanhoja pohjois-
maisia keittomaaleja. Maali antaa
seinän hengittää ja se kuivuu sateen
jälkeen. Punamulta suojaa lautta
auringonvalolta. ■

Lentomatkustaminen helpottuu

Viime vuonna kuljetuspalvelut he-
rättivät paljon keskustelua varsinkin
pääkaupunkiseudulla ja Oulussa.
Helsingissä järjestettiin mielenosoit-
us kuljetuspalvelukokeilua vastaan.
Myös yhdistyksen aktiiviset jäsenet
olivat marssilla mukana.

Kuljetuspalvelukokeilujen taustalla
on väestön ikääntyminen ja kuntien
tarve säästää. Monille vammaisille,
myös kuurosokeille, kuljetuspalvelu
takseineen takaa itsenäistä ja turval-
lista liikkumista. Se antaa myös yk-
sityisyyden suojan. Kuljetuspalvelu-
jen käyttöä valvovat kunnat. Myös
käyttäjän velvollisuus on toimia niin,
että käyttää palvelua oikein. Taksin-
kuljettajan tehtäviin valvonta ei kuu-
lu. Taksit ovat yksityistä yrittäjyyttä.

Liikkumisrintamalta on välillä hyviä-
kin uutisia. Finnair on päättänyt vam-
maisten kannalta hienoon ratkai-
suun. Nyt vammaisen saattaja voi
varata myös yhdensuuntaisen mat-
kan. Hän voi siis tulla perille yhdes-
sä vammaisen kanssa ja toimia hä-
nen avustajanaan tai oppaanaan ja

tulkkina. Jos saattajalle varataan
meno-paluumatka, saattaja voi mat-
kustaa takaisin samanaikaisesti
vammaisen henkilön kanssa. Hän
voi toki edelleen palata ensimmäi-
sellä mahdollisella vuorolla takaisin.
Parasta on se, että jos avustaja vaihtuu
matkan aikana, lentolippuun voi
tehdä nimenmuutoksen ennen mat-
kan alkua. Kiitos Finnair. Tämä on
hieno ja hyvä uudistus.

lirikseen muutto on nyt tehty, ja kaik-
kien työt palautuvat ennalleen. Ke-
vätkokous valmistelut ovat jo alka-
neet. Helsingin keskustasta hyvien
ruokapaikkojen ääreltä oli vaikea
lähteä, mutta on hyvä olla tiloissa,
joissa pystyy hengittämään. Huo-
neet ovat suuria.

Tässäpä mietinkin, mitä mahtaa
maksaa puolen tunnin niskahar-
tiahieronta Aktivossa. Se on talon
2. kerroksessa. Muistakaapa muu-
ten, että liriksen pääovi on 3. ker-
roksessa ja yhdistyksen toimisto 4.

Katri Pyykkö
tiedottaja ■

Kuopion päivätoiminta – hyvää ajanvietettä

Kuopion päivätoiminta aloitti kokeiluna syksyllä 2000. Aluksi vetäjänä oli **Leila Lappea**. **Sirkku Eevas** astui ohjaksiin helmikuussa 2001. Silloin toiminta sai myös omat toimitilat Kuopion keskustasta.

Kuopion päivätoiminta on tarkoitettu kaikille Kuopiossa tai lähiympäristössä asuville kuulonäkövammaisille tai kuurosokeille. Sirkku Eevas kertoo: "Päivätoiminta ei tarkoita sitä, että täällä istutaan kahdeksatta neljään ja tehdään koko ajan joutain. Tämä on paremminkin hyvää vapaa-ajanvietettä, josta jokainen nauttii juuri siinä määrin kuin katsoo parhaakseen."

Monenlaista tekemistä

Ohjaajan työajasta yli puolet kuluu kotikäynteihin. Se on aika paljon. Muuten tehdään retkiä, askarrelaan, tutustutaan kaikenlaisiin jänniin paikkoihin, ulkoillaan yhdessä ja hoidetaan asioita. Uusien kokemusten etsiminen on tärkeää.

Yhdessä tehdään taidetta ja käsitöitä kuten nahkatöitä, kankaanpainantaa ja vesivärimalauksia. Töitä on esillä toimistossa. Päivätoiminnan tiloissa voi myös opiskella ja työskennellä tietokoneella. **Teuvo Hietala** on opettanut tietokoneen käyttöä. Sirkku kertoo: "Osallistujien ikärakenne on meillä hieman korkea, mutta me tunnustamme elämänikäisen oppimisen mallia. Emme anna periksi iän tuomille jutuille."

Mieluisinta ovat olleet vossikka-ajelut. Vaikka rattaisiin on hankala kii vetä, ja niissä on epämukava istua-

Kuvassa Teuvo Karppinen avustajansa Inkerin kanssa painaa kangasta. (kuva:S.Eevas)

Viereisessä kuvassa Liisa Pärnänen tutustuu moderniin taiteeseen Kuopion taidemuseossa. Yllä Maija Mankonen ratsastamassa. (Kuvat: S.Eevas.)

kin, ajelulle mennään joka kesä samoin kuin laivaristeilylle. Lisäksi vuosittain osallistutaan katujuuna-ajeluun, käydään katsomassa Puijon joulua ja Kuopio tanssii ja soi -esityksiä, käydään viinijuhlilla, kylpyläreissuilla, koti- ja ulkomaanmatkoilla. Myös ratsastusta on kokeiltu. Se oli monelle uutta. Kuopiossa on erinomaiset mahdollisuudet käydä myös saaristoristeilyllä. Kerran on eksytty Alahovin viinitilalle, ja tulihan siellä vähän maisteltua viiniäkin.

Sirkku kertoo: "Otamme kaikki uudet ihmiset ennakkoluuottomasti mukaan. Kullekin henkilölle luomme oman viikko- tai kuukausiohjelman,

jossa on hänen itsensä toivomia tapahtumia. Jokaiselle löytyy jokin oma juttu täällä päivätoiminnassa. Meillä kaivataan kovasti uusia kaikenikäisiä ihmisiä mukaan toimintaan. Oman kirjonsa porukkaan tuovat ohjaajan mukana kulkevat opiskelijat."

Viime syksynä ilmestyi Kuopion päivätoiminnan Oma lehti. Se kertoo aktiivisesta joukosta ja toiminnasta. Aineisto koottiin viime vuoden kevään ja kesän aikana. Yhdistyksen tiedotus auttoi hiukan lehden teossa, jotta saatiin aikaan värijulkaisu. Myös tässä jutussa olevat kuvat ovat lehdestä. ■

Kuopion Hilikka kevättuulella

Hilikka Martikainen

Nyt on alkanut olla kevään näköistä. Kävelin tänne Tukipilariin sata-matorin kautta ja minulla oli kunto-sauvat mukana. Tulin tänne askar-telemaan. Aulassa oli paljon miehiä ja naisia - olisiko kaikilla kevättä rin-nassa.

Eilen, kun olin menossa kävelylle, joku sanoi pihassa "päivää". Ihmet-telin, kuka hän on. Hän oli siskoni Liisa, ja hän lähti kanssani lenkille. Olipa paljon koirankakkoja kadulla! Kumma, kun omistajat eivät kerää kakkoja pois, ettei tarttuisi kengän pohjiin.

Ei ole hyvä aina olla yksin. Kun mi-nusta tuntuu kovin yksinäiseltä, läh-den lenkille. Siellä kadulla kohtaan muita ihmisiä. Joskus on ihan mu-kava jutella tuntemattomien kanssa. Eräänkin kerran tuntematon mies jututti minua. Keskustelimme maa-ilman asioista. Pystyn keskustele-maan ajankohtaisistakin asioista, koska luen teksti-tv:tä sekä erilaisia lehtiä. Lehdet luen luku-tv:n kans-sa. Nyt opettelen tietokoneen käyt-töä päivätoiminnan tiloissa. Omaa konetta minulla ei vielä ole, mutta ehkä joskus sitten. ■

Kuurosokeat palvelujen käyttäjinä Kuopiossa

Sirkku Eevas, Erja-Leena Mäkinen

Ulkopuolinen apu on tärkeää kuu-rosokean jokapäiväisessä elämäs-sä. Palvelujen suunnittelussa ei aina oteta huomioon käyttäjien mielipitei-tä eikä todellisia tarpeita. **Sirkku Eevas** selvitti keväällä 2003 Kuopi-on alueella niiden palvelujen käyt-töä, jotka tukevat kuurosokeiden it-senäistä selviytymistä.

Kuulovammaisille ja näkövammai-sille tarkoitetut palvelut eivät suo-raan aina sovellu kuurosokeille. Eevas kartoitti kuurosokeiden omia palvelun tarpeita sekä kokemuksia palvelujen riittävydestä ja tarkoituk-senmukaisuudesta. Aineisto koottiin kyselylomakkeella. Lomake lähetet-tiin 35:lle kuurosokealle henkilölle. Heistä vastasi 20. Vastausmäärä oli hyvä. Vastaajien keski-ikä oli 68,9 vuotta. Naisten osuus oli 60% ja miesten 40%. Maaseudulta oli 55% ja kaupunkiseudulta 45% vastan-neista.

Kuurosokeuden kokemuksia

Vastanneiden mukaan kuurosokeu-desta on enimmäkseen haittaa. Vamma aiheuttaa kaikenlaisia on-gelmia jokapäiväisissä askareissa ja toiminnoissa. Toisten ihmisten apu on jatkuvasti tarpeen. Vastaajien mukaan ympäristössä liikkuminen oli suurin ongelma.

- Kuurosokea tarvitsee lähes aina avuksi oppaan tai kuljetusapua. Ym-päristön suunnittelussa ei oteta huo-mioon pieniä väestöryhmiä. Kuuro-sokeita pitäisi kuulla, kun suunnitel-mia ja päätöksiä tehdään. Näin ra-kennettuun ympäristöön saataisiin parannuksia ja tarkoituksenmukai-suutta.

Toinen suuri haitta on vamman ai-heuttamat kommunikaation ongel-mat. Muihin ihmisiin on vaikea saa-da kontaktia. Sen ja vuorovaikutuk-sen esteenä ovat yhteisen kielen puuttuminen ja asiayhteyksien ym-märtämisen vaikeudet.

Palvelujen tarve ja käyttö

Vastausten mukaan Kuopiossa kuu-rosokeat käyttävät eniten kunnallis-ta kotipalvelua (40%). Kuurosokean voi olla vaikea selviytyä itse kotinsa hoitamisesta ilman apua. Monet toi-

minnot vaativat näkökykyä. Toisek-si eniten käytetään kuljetuspalvelu-ja (35% vastaajista). Tulkkipalvelu (25% vastaajista) on kolmanneksi eniten käytetty palvelu. Tulkkipalvelu on sitä käyttäville kuurosokeille erit-täin tärkeä palvelu. Sillä ratkaistaan kommunikoinnin aiheuttamia ongel-mia.

Kunnallista kotisairaanhoidoa käytti 15% vastaajista. Se tukee erityisesti iäkkäiden kuurosokeiden itsenäistä selviytymistä omassa kodissaan, niin, että laitoshoidoa ei tarvita.

Avustajan ja ohjaajan palveluja tar-joaa kuntien lisäksi myös Suomen Kuurosokeat ry:n Kuopion päivätoi-minta. Vastaajista 50% osallistui sii-hen. Ohjaajan kotikäynnit edesaut-tavat kuurosokeita hoitamaan itse-näisesti omia asioitaan esim. kau-passa ja pankissa.

Yllättävää tulosten tarkastelussa oli palvelujen vähäinen käyttö. Onko palvelujen anominen tai tilaaminen niin hankalaa, että mieluummin jä-tetään apu hankkimatta? Vai onko ongelma se, ettei ylipäättään haluta vieraan ihmisen apua? Kyselyn mu-kaan vastaajat tarvitsivat eniten toi-sen ihmisen apua itsensä ja kodin hoidossa, keskimäärin viisi tuntia viikossa. Asiainnit veivät 3,3 tuntia viikossa. Sosiaaliseseen kanssa-

käymiseen, harrastuksiin kului aikaa noin 2,7 tuntia viikossa. Kuurosokeat haluavat ja tarvitsevat pääasias-
sa apua, opastamista ja tulkkaamis-
ta. Käytettäisiinkö palveluja enem-
män, jos poistettaisiin käyttörajoituk-
set kokonaan (niin ja niin monta tun-
tia kuukaudessa tai vuodessa). Sil-
loin ei tarvitsisi laskea, riittävätkö
myönnetyt tunnit.

Vastanneet kuurosokeat saivat eni-
ten apua omilta perheenjäseniltään
ja sukulaisiltaan (65%) . Naapurit ja
ystävät (40%) auttavat myös paljon.
Tulkkipalvelusta avun ilmoittaa saa-
vansa 45% vastaajista. Kansanelä-
kelaitoksen kautta voi hakea apuvä-
lineitä sekä kuntoutustukea. Niitä oli
saanut ja hakenut 15 % vastaajista.
Apua saadaan myös yhdistyksiltä
(20%) ja seurakunnasta (10%).

Palveluja tarvitaan jatkuvasti itsenäi-
sen selviytymisen tueksi. Oikein
kohdennetut palvelut säästävät ai-
kaa, rahaa ja voimavaroja. Yksin
vammaisen henkilön tukeminen ei
riitä. Myös perhe ja tukiverkosto on
otettava huomioon. Tukipalvelujen
avulla ihminen kokee onnistumisen
iloa ja menestyksen tunnetta. Ne
ovat tärkeitä terveelle itsetunnon ja
tasavertaiselle kansalaisuudelle.

Kyselytutkimuksen tulosten valossa
Kuopion alueen kuurosokeiden pa-

laute palvelujen riittävydestä on
ollut negatiivista. Tarjolla olevat pal-
velut eivät yksinkertaisesti riitä ja/tai
niitä on huonosti saatavilla.

Palvelujen saantiin vaikuttaa se,
asuuko kaupungissa vai maaseu-
dulla. Maaseudulla matkat ovat pit-
kiä ja kuurosokeilla ei ole aina mah-
dollisuutta matkustaa palvelujen
ääreen. Selittäisikö tämä palvelujen
vähäistä käyttöä?

Kotipalvelujen käyttö on koko ajan
nousussa. Väestö ikääntyy ja iän
myötä vähäinenkin näön ja kuulon
heikentyminen lisää kotipalvelujen
tarvetta. Opaspalveluja on myös lii-
an vähän saatavilla.

Palvelut yleensä hyviä

Vastaajista 95% oli käyttänyt jotakin
tai useita kuurosokeille tarkoitettuja
palveluita. Palvelut olivat poikkeuk-
setta olleet laadultaan hyviä. Asiak-
kailla oli niistä pelkkiä hyviä koke-
muksia. Ainoa huono puoli on se,
ettei palveluja saa riittävästi.

Palvelujen suunnittelussa ja kehiti-
telyssä tulisi ottaa huomioon käyt-
täjän näkökulma ja mielipiteet. Täl-
lä tavoin palveluja saadaan kohden-
nettua oikein jokaiselle juuri hänen
henkilökohtaisesti tarvitsemallaan
tavalla. ■

Konferenssin suunnittelua Onnelassa

Katri Pyykkö

Tuusulan Onnelassa suunniteltiin
vuoden 2005 Helen Keller konfe-
rensia. Se on viides kansainvälinen
konferenssi ja järjestetään ensim-
mäistä kertaa Suomessa. Konfe-
renssi pidetään 3.-5.6 Tampereella
Tampere-talossa. Silloin pidetään
myös WFDB:n eli Kuurosokeiden
maailmanliiton yleiskokous, joka al-
kaa konferenssin jälkeen. Yleisko-
kus päättyy 7.6.

Suunnitteluryhmässä ovat **Stig Ohl-
son, Lex Grandia, Daniel Alvarez,**

**Ulla Kungas, Seppo Jurvanen ja
Anita Palo** sekä työntekijöistä **Heik-
ki Majava ja Katri Pyykkö**. Muka-
na oli myös WFDB:n sihteeri **Lotta
Göller** sekä tulkkeja.

Konferenssin teema on "Oikeutem-
me olla kuurosokeita ja osallistua
yhteiskunnassa". Ohjelman sisältöä
ideoitiin alustavasti. Ajatuksia oli
paljon. Esimerkkeinä ihmisoikeudet
kuurosokeiden näkökulmasta, kuu-
rosokeuden tunnistaminen, kuuro-
sokeuden moninaisuus ja kysymys

*Kokousviikonloppu oli tii-
vistä työskentelyä, mutta
lauantai-iltana virkistäy-
dyttiin. Harva kuuro-
sokeista kokousedustajis-
ta ja tulkeista innostui il-
lanvietossaan avantouin-
nista, mutta Stig Ohlsson
oli rohkea. Tässä Stig
nousee ylös Onnelan
avannosta. (Kuva: Lotta
Göller)*

Lex innostui soittamaan ja espanjalaiset tulkit lauloivat. Onnela kaikui sunnuntaina espanjalaisista lauluista. (kuva: KP.)

- kuka oikeastaan on kuurosokea. Täysi osallistuminen yhteiskuntaan herätti mietteitä niin poliittisesta kuin sosiaalisesta osallistumisoikeudesta. Kommunikaatio, liikkuminen, tiedonsaanti ovat perusasioita, jotta koulutus, työssäkäynti ja tavallinen elämä on kuurosokealle mahdollista. Joissain maissa käydään keskustelua siitä, onko kuurosokeat oikeutettuja allekirjoittamaan sopimuksia. Se tarkoittaa, ovatko he oikeutettuja päättämään omista asioistaan. Ongelmat ovat suuria.

Suunnitteluryhmä jatkaa työtään kahdella tasolla. Suomalaiset vastaavat konferenssin käytännöistä, WFDB konferenssin sisällöstä. ■

Daniel Alvarez – kuurosokeiden järjestön perustaja Espanjasta

Katri Pyykkö

Daniel Alvarez on Espanjasta. Hän on kotoisin Olivenzan pienestä kaupungista. Se on lähellä Portugalin rajaa. Nyt hän asuu Madridissa. Daniel on ollut lapsesta lähtien kuuro. Hän on kasvanut kuurojen yhteisössä.

Kun Daniel sokeutui 30 vuotiaana, hän siirtyi työskentelemään Espanjan sokeiden liittoon ONCEen. Hän kertoi, että nyt hän ymmärtää sokeudesta ja näkövammaisuudesta enemmän.

Oma järjestö tärkeä

Espanjassa kuurosokeiden oma järjestö on nuori. Se perustettiin keväällä 1993. Daniel kertoo, että kuurosokeat tarvitsivat oman järjestön. Kuurosokeita Espanjassa on nyky-

Kansainvälinen työskentely vaatii tulkeilta paljon. Danielilla oli mukana kolme tulkkia. Yksi heistä oli espanjan- ja englanninkielen tulkki, kaksi heistä oli kuurosokeiden tulkkeja. (kuva:KP)

ään lähes 400 oman yhdistyksen piirissä. Todellisuudessa heitä on paljon enemmän. Järjestön perustamista tuki Espanjan sokeiden järjestö.

ONCEssa Daniel alkoi kouluttaa tulkkeja kuurosokeille. Syynä oli se, että jos kuurosokeilla ei ole tulkkeja, kuurosokean on vaikea tehdä asioita. Tässä työssä meni kaikkiaan 6 vuotta. Nykyään Espanjassa on kuurojen ja kuurosokeiden tulkkien koulutus hallituksen vastuulla. Se on hyvä saavutus.

Kansainvälisesti aktiivinen

Daniel on ollut aktiivinen kansainvälisesti jo pitkään. Hän tuli mukaan kansainvälisiin toimiin jo vuonna 1988. Silloin perustettiin Dbl eli Dea-

fblind International eli kansainvälinen kuurosokeusalan järjestö.

Daniel oli mukana WFDB:n eli kuurosokeiden maailmanliiton perustamiskomiteassa. Oma maailmanliitto oli kaikkien unelma, kertoo Daniel. Se toteutui Uudessa-Seelannissa.

“Aikaisemmin Sokeiden maailmanliitto oli kuin isä kuurosokeille, mutta usein käy niin, että poika haluaa itsenäistyä.”

Daniel on ylpeä saavutuksesta. Hänestä on tärkeää kaikille kuurosokeille, että on oma maailmanjärjestö. Kuurosokeilla on omia erityistarpeita, jotka oma maailmanjärjestö ottaa huomioon. “Meidän täytyy tehdä asioita itse.” ■

NKL:n järjestöpäivät liriksessä

Katri Pyykkö

Näkövammaisten Keskusliiton järjestöpäivät pidettiin liriksessä 5.-6.3. Päivät avasi puheenjohtaja **Pentti Kivelä**. Hän ilmoitti samalla, että hän ei aio ryhtyä puheenjohtajaehdokkaaksi seuraavassa liittokokouksessa.

NKL:ssä on aloitettu 1.3. työskentely uuden peruslinjaorganisaation mukaan. Uusi toimitusjohtaja **Mau-no Lehtinen** kertoi järjestön toimintasuunnitelman ydinkohdista. Hän painotti mm. oikeuksien valvontaa ja vammaisjärjestöjen yhteistyötä.

Yhdistyksen kaikki kuntoutuspalvelut ovat nyt siirtyneet liris-kuntoutukseen. **Teuvo Ruponen** ja **Kirsti Siikamäki** laittoivatkin yleisön ensimmäiseksi liikkumaan ja antamaan toisilleen niskahierontaa (ks. kuva alla). Perjantain päätteeksi Pentti Lappalainen kertoi liris-rakennuksen vaiheista. Hän pahoitteli vielä monia keskeneräisiä asioita. Niitä laitetaan kuntoon parhaillaan. Lauantaina oli vuorossa tietoa varainhankinnasta, näkövammaisten kerhotoiminnasta ja sääntöuudistuksesta. ■

Kommunikaatioprojektin ohjausryhmä

Riitta Lahtinen

Kommunikaatioprojektin ohjausryhmään kuuluvat **Martti Avila**, **Ulla Kungas**, **Anja Lehtola**, **Pirkko Pölönen** (ryhmän puheenjohtaja), **Eila Särkimäki**, **Riku Virtanen**. Työntekijöistä mukana ovat **Terhi Pikkujämsä** ja **Riitta Lahtinen**. Ryhmä kokoontuu 4 kertaa vuodessa ja keskustelee sähköpostissa.

Ohjausryhmän tehtävä on arvokas. Ryhmässä ovat edustettuina eri kommunikaatiotavat: puhe, vapaaseen tilaan ja kädestä käteen viitto-

minen sekä pisteiden käyttö. Jäsenet antavat palautteita ja kertovat omia kokemuksiaan kommunikaatioon liittyen. Tästä on hyvä esimerkki palaute kädestä käteen (taktiilien) sormiaakkosmateriaalista.

Kommunikaation erilaisuus ja eri kommunikaatiotavat ovat rikastuttaneet ryhmän toimintaa. Se näkyy mm. ryhmän sisällä. Muiden kokemuksia kunnioitetaan ja keskustelu on avointa. Ryhmän työskentely ja tuki on erittäin tärkeää projektille. ■

Kommunikaatioprojektin ohjausryhmä kuvassa: Terhi, Anja, hänen takaan Riku, jonka vieressä Martti. Hänen edessään Pirkko, sitten Eila, Riitta ja Ulla.

Kuulonäkövammainen kuntoilija tarvitsee avustajaa

Päivi Sillanpää

Jokainen meistä tietää liikunnan hyödyt. Ihminen on luotu liikkumaan. Ulkoliikunnan ihania puolia on paljon. Vuodenajasta riippumatta ulkoilma on parasta. Luonto on lähellä. Ihanaa on kävellä polulla tai sora tiellä, joka kiemurtelee korkean metsän keskellä kumpuilevassa maastossa välillä järven rantaa myötäillen. Ympärillä ovat eri vuodenaikojen raikkaat tuoksut.

Meille kuulonäkövammaisille ei ulos lenkille lähtö ole niin yksinkertaista. Sen voin kokemuksesta kertoa. Oma vammani haittaa niin paljon, etten voi lainkaan lähteä yksin kotiportin ulkopuolelle. Minulla on aina oltava toinen henkilö seuranani.

Kuulonäkövammaisen kunnon, terveyden ja mielenvirkeyden kannalta säännöllinen liikunta hyvän avustajan kanssa on erittäin tärkeää. Liikunnan pitää olla mielekästä kuulonäkövammaiselle sekä vauhdin että lajin suhteen. Itse en aio pelata sulkapalloa, vaikka yksi nykyisistä lenkkikavereistani pitääkin siitä.

Minulle hyvä lenkkiavustaja on minua reippaampi kulkemaan. Hänen täytyy seurata sitä, missä minä kuljen. Hänen täytyy kulkea niin lähellä minua, että saan tarvittaessa hänestä kiinni, jos tunnen itseni epävarmaksi. Hänen on ohjattava, että kuljemme sopivasti tienreunaa. Hänen on hyvä kävellä oikealla puolellani. Hänellä pitäisi olla oma kunto niin hyvä, että kävellessä puhuminen on selvää. Ja ennen kaikkea hänen täytyy pitää liikuntaa myös itselleen tärkeänä.

Avustajia on, mutta ei riittävästi

Kaikilla ei ole mahdollisuutta saada itselleen sopivaa avustajaa edes kävelylenkille. On monia vapaaehtoisjärjestöjä, joista on mahdollisuus hakea avustajaa. Oma kokemukseni kuitenkin on, että näistä järjestöistä löytyy monentasoisia liikkujaa. Mutta aina kannattaa ottaa kaveri vastaan. Ensimmäisestä kerrasta ei kannata lannistua, vaikka yhteistä tahtia ei heti löytyisikään.

Erästä ystäväpalvelusta minulle tarjottiin lenkkikaveria. Samalla kysyttiin: "Täytyykö sitä aina mennä lenkillä niin lujaa, että tulee hiki?" Vastaustani ei kuitenkaan odotettu vaan jatkettiin. "Voihan sitä vain kävellä ja parantaa maailmaa." Harmitelin, kun en saanut tilaisuutta vastata. Olisin vastannut: "Kyllä sitä silloin harvoin, kun lenkille pääsee, ottaa kaiken irti. Ja kyllä siinä vauhdissa sitä maailmaakin ehtii parantella."

Omat kokemukseni saada avustajaa ulkoiluun ovat olleet vaihtelevia. Välillä olen ajatellut, että olkoon, mitäs mun on väliä. Sitten taas jatkan järki käteen periaatteella. Yli kymmenen vuotta sitten minulla oli vain yksi lenkkikaveri. Kävin hänen kanssa lenkillä kerran viikossa. Jossain vaiheessa tuntui, ettei se riitä. Kysyin SPR:ltä toista. Vastaus oli EI. Otin yhteyden aluesihteerin. Hän selvitti, että on muitakin mahdollisuuksia. Olihan niitä muita järjestöjäkin. Sain uusia avustajia. Jotkut olivat pidempään. Toiset jäivät pois hyvin pian, kuka minkäkin henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Avustajien oma kunto on ollut vaihteleva. Joku ei lainkaan pysynyt vauhdissani. Tämä saattaa olla vapaaehtoisjärjestöjen ongelma. Ne toimivat suurimmalta osalta ikään-

tyvien ihmisten varassa. Avustajilla itsellään saattaa olla joitakin pikku sairauksia.

Eräänä syksynä tuli vastaan seinä. Uusia avustajia ei ollut ja edelliset jäivät pois. Toinen sairastui ja toinen ryhtyi hoitamaan lapsenlastaan. Silloin käännyimme kaupungin erikoisliikunnan ohjaajan puoleen. Hän järjesti avustajan kerran viikossa. Sitä lisättiin, ja niin minulla oli avustaja kaksi kertaa viikossa. He olivat urheilullisia henkilöitä. Kävin lisäksi kerran viikossa kuntosalilla. Koin nautintoa liikunnasta. Ajattelin, että näin sen pitäisi olla meillä kaikilla.

Mutta eivät olleet asiat minunkaan kohdalla kauaa hyvin. Viime syksynä kaupunki alkoi säästää. Se vähensi toisen lenkin pois. Aluesihteerin avustuksella anoin sosiaalitoimesta henkilökohtaista avustajaa. Sitä en kuitenkaan saanut. Jälleen aloimme soittelemaan ja kyselemään, onko vapaaehtoisia henkilöitä nyt saatavana. Nyt tilanteeni on taas hyvä. Sain helmikuun alussa kaksi avustajaa lisää.

Sen olen oppinut, että tilanne voi hetkessä muuttua. Tähän asti avustajia on ollut välillä hyvin, ja hetkessä kaikki on taas kuin taistelua. Tällaiseen täytyy tulla muutos kuulonäkövammaisten kohdalla. Sillä ei

koko ajan ole aikaa soitella uusia avustajia, tutustua uusiin ihmisiin ja opettaa heille aina pelisäännöt.

Liikkumisen erityistarpeet otetaan leireillä huomioon

Liikuntaleirit, joita Suomen Kuurosokeat ry järjestää, ovat esimerkki hyvästä vammaisliikunnasta. Olen itse ollut leirillä Koivupuistossa Ylöjärvellä. Me leiriläiset olimme kaikki eriasteisia kuulonäkövamma ja kuntomme suhteen. Jokaisella oli henkilökohtainen avustaja. He olivat Varalan urheiluopiston opiskelijoita. He pitivät hyvää huolta omasta avustettavastaan. Sitä saattoi kutsua ryhmäliikunnaksi parhaimmillaan.

Hyvää leireillä on myös se, että saamme kokeilla eri liikuntamuotoja turvallisesti. Kuntien järjestämät ryhmäliikuntaryhmät eivät mielestäni sovi kuulonäkövammaisille, vaikka niissä olisi mukana eri tavoin vammaisia sekä terveitä kuten joissain ryhmäjumpissa, vesijumpissa yms. Mielestäni ryhmäliikunta on järjestettävä kuulonäkövammaisille omalla ryhmänä. Ja silloin on turvattu henkilökohtaisen avustajan saanti.

Uskokaa pois. Kyllä me kuulonäkövammaiset tiedämme, kuinka tärkeää liikunta on ja osaamme nauttia siitä! Emmekös osaakin? ■

Apukoirien omistajan muistelmia

Nimimerkki Ojoisten torppari

Kävelylenkillä kävin koirien hautausmaalla. Vein kukkia. Samalla lenkillä tuli vastaan karkeakarvainen mäyräkoira ja sen omistaja. Mäyräkoira tuli iloisesti tervehtimään minua. Voi, kuinka tuo mäyräkoira muistutti edellisiä koiriamme. Tuli haikea olo.

Jo lapsuudessa totuin koiriin varsinkin ajokoiriin. Niiden kanssa harrastettiin metsästystä. Ne olivat saavuttaneet paljon kunniaa näyttelyissä ja saaneet mainetta hyvinä ajokoirina.

Lapsuuden uskollinen ystävä

Kerran minulle sattui paha kommelus. En ole unohtanut sitä koskaan. Auto kulki takanani ja soitti torvea äänekkäästi. En tietenkään liikkunut mihinkään, koska en kuullut mitään. Kimmo, ajokoiramme, juoksi minua kohti ja työnsi minut syrjään tieltä. Huomasin auton vasta, kun se meni

ohitseni. Kuljettaja oli vihainen ja moitti minua äidilleni. Äiti pelasti tilanteen ja kertoi kuulonäkövammastani kuljettajalle perusteellisesti.

Olin villikkotyttö ja Kimmo-ajokoira seuraili minua uskollisesti paikasta toiseen. Olin jääräpäinen tyttönen, jonka mielikuvituksella ei ollut rajoja. Sain aina toruja vanhemmiltani, kun unohduin omaan maailmaani. Kimmo-koira ei koskaan jättänyt minua yksin. Se oli todellinen kuulo-vahti.

Sattui kerran tapaus, joka järkytti kotiväkeä. Maatalon katolla tapahtui jotain, enkä tiennyt mitä. Uteliaana tyttönä päätin kiivetä katolle tikapuita pitkin. Kimmo ei tietenkään uskaltanut kiivetä. Se murisi minulle varoitavasti. Käskin sen kiipeämään ylös tikapuita. Heti se ihme kyllä totteli käskyäni.

Katolla se katsoi huolestuneena minua. En huomannut mitä se tarkoitti. Enhän minäkään tiennyt, miten alas mennään, varsinkaan koira kainalossa! Ei auttanut muu kuin istua Kimmon kanssa katolla ja odottaa apua.

Jonkin ajan kuluttua äiti alkoi ihmetelemään, missä olin. Kun hän tuli ulos, hän kuuli Kimmon ääntelyn ja huomasi meidät katolla. Äiti järkyt-

tyi ja nuhteli minua. Hän arvasi, että ei Kimmo katolle kiipeä itsestään vaan minun käskystäni.

Isä oli renkien kanssa peltotöissä. Äiti huuteli häntä. Isäni hölmistyi nähdessään minut ja Kimmon katolla. Hän ihmetteli, miten ja miksi koira oli päättänyt mennä katolle, mutta arvasi, että minun käskystäni. Pelkäsin isän antavan minulle selkäsaunan kepposestani. Minä vaan syleilin Kimmon kaulaa. Se nuolaisi minua märällä kielellään ja rauhoitti minua.

Isä nousi katolle ja auttoi meidät alas. Katsoin isää. Hän ei puhunut mitään vaan katsoi vihasesti. Alhaalla juoksin kiireen vilkkaa Kimmon kanssa mummulaan pako mahdollisia rangaistuksia. Mummon hellä halaus rauhoitti enkä enää pelännyt. Luulen kuitenkin, että Kimmoa harmitti hullu tekoni.

Tein paljon toinen toistaan hurjempia kepposia sisarilleni ja veljelleni. Oli mestari kiusaamaan heitä. Onneksi Kimmo-koira oli ystäväni ja kesti minua. Raskaasta sota-ajasta huolimatta lähdin 6-vuotiaana kouluun Turkuun. Jonkun ajan kuluttua sain tiedon rakkaan Kimmon poismenosta. Ikävöin pitkään ja muistelin Kimmon uskollista kaveruutta lämmöllä.

Pontus ja muut mäyräkoirat

Kun olin jo työelämässä, ostin itseleni karkeakarvaisen mäyräkoiran pennun. Se oli suloinen ja seuraili minua, mutta kihlattuni valloitti sen sydämen täysin. Harmi! Se oli uskollinen hänelle.

Kun meille tuli vauva, se hyväksyi uuden perheenjäsenen pian ja rupesi uskollisesti vahtimaan vauvaa. Se ei päästänyt ketään nukkuvan vauvan lähelle.

Monesti Pontus tuli lähelleni, katsoi minua huolestuneesti ja tahtoi minut mukaansa. Menin katsomaan ja huomasin, että vauva itki. Kiitin Pontusta kuuloavusta.

Joskus Pontus istui kodin ovella ja seurasi Hämeenlinnan taidemuseolla kulkevia ihmisiä. Jos joku vieras tuli kurkistelemaan ulkona lastenvaunuissa nukkuvaa vauvaa, se murisi vihaisesti, mutta ei haukkunut. Se tiesi, että ei voi haukkua, koska vauva nukkuu.

Pontus teki hienoa työtä. Se oli loistava kuulovahti minulle vauvan hoidossa. Hyvä apu se oli myös puhelimen käytössä. Kun puhelin soi, se juoksi isännän luo taidemuseolle, haukkui ja pyysi vastaamaan.

Aikanaan Pontukselle tuli toinen koira kumppaniksi. Ne opastivat minua aina lenkillä. Ne olivat hyviä opaskoiria ja avuksi minulle yhden silmän näöllä. Ne juuri lepäävät lemmikkieläinten hautausmaalla.

Koira tulkkina ja oppaana

Viimeisimmästä koirasta tuli kuulo-vahtikoira. Se hoiti hienosti ja kunnialla sekä korvatulkin että opaskoiran tehtävää.

Se opasti minua lenkeillä, toimi puhelimen- ja ovikellohälyttimenä. Kävelylenkillä se aina katsoi minua huolestuneilla silmillään, jos joku ajoi liian läheltä tai humalainen riehuskeili. Pimeän aikana se opasti minua kävelylenkillä ja retkillä. Se tiesi, ettei emäntä kuule eikä näe selvästi pimeässä.

Se oli ihana opaskoira, vaikka sitä ei oltu koulutettu tehtävään. Silti se oppi nopeasti ottamaan vastuullisen työn. Kaksi vuotta sitten tuli aika sanoa sille hyvästit. Sairaus vei uskollisen ystävän minulta. Luopuminen oli vaikeaa.

Käyn säännöllisesti muistamassa koiriani hautausmaalla. Muistan lämmöllä ja kiitollisuudella rakkaita ystäviäni. ■

Poneja “opaskoiriksi”

Riitta Lahtinen

Englannissa sokeat henkilöt voivat käyttää opaskoiran sijaan Shetlannin ponia. Poneja koulutetaan opaskoirien tapaan. Ne ovat sisäsiistejä. Niillä on kavioissa hevosenkengät, joilla ei liukastu sisätiloissa. Englannin sokeiden liiton mielestä ponien käyttöarvo on suuri. Koira-allergikot ja ne, jotka eivät tule toimeen koiran kanssa, voivat käyttää ponia opasponina.

Poni on isompi kuin koira, mutta se mahtuu autoon. Shetlannin ponin säkäkorkeus on alle 107 cm. Sen työikä voi olla jopa 40 vuotta. Ne ovat vahvoja. Niiden muisti on parempi kuin labradorinnoutajilla. Kun ponit eivät ole työssään, ne asuvat yleensä ulkona. Opasponien omistajat ovatkin todennäköisesti kaupungin ulkopuolella asuvia ihmisiä. Ponit voidaan opettaa nukkumaan sohvalle ja sängyssä, jos omistaja tarvitsee yöllä opastusta. Ponit ovat kotoisin Shetlannin saarelta. Ne ovat suosittuja vetojuhtia, lasten ratsuja ja lemmikkejä.

Lähde: EVAB, marraskuu/ 2003 ■

Vitsipalsta

Poikamato tyttömadolle: Jos et mene kanssani naimisiin, heittäydyn kanan eteen!

Biologian opettaja: – Varsasta tulee hevonen ja vasikasta lehmä. Mikä tulee porsaasta? – Kinkku, tiesi oppilas.

Mikä on harmauden huippu?
- Hiiri sumussa.

Mitä hiirenpoikanen sanoi nähdessään lepakon?
- Isona minäkin liityn ilmavoimiin.

Kuka voitti viime kesänä ammunnan maailmanmestaruuden?
- Mansikki. Muurikki tuli toiseksi.

Miksi härkä inhoaa punaista väriä?
- Kun se joutui pienenä pitämään punaisia villahousuja.

Leppäkerttu ja heinäsiirkka pitivät tietokilpailun. Kumpi voitti?
- Leppäkerttu voitti kuudella pisteellä.

Oletko kiltti eläimille?
- Kyllä, aina tavatessani hyttysen taputan sitä selkään. ■